List 42. **NOVICE** Tečaj XLI.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 17. oktobra 1883.

Obseg: Pripravljajmo svoja zemljišča uže v jeseni za prihodnjo pomladansko ali jaro setev! — Vojska pijančevanju! (Konec.) — Novi gospodarski stroji. (Dalje.) — Spomini na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881. (Dalje.) — Podoba (povest). (Dalje.) — Zakon, s katerim se prenarejajo nekatera določila volilnega reda za deželni zbor vojvodine kranjske. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Pripravljajmo svoja zemljišča uže v jeseni za prihodnjo pomladansko ali jaro setev!

Pregovor pravi: „Kar danes lahko storiš, ne odlašaj na jutri.“ Ta rék more se pa gledé naprednega poljedelstva tudi tako-le glasiti: „Kar lahko uže letošnjo jesen storiš, ne odlašaj na prihodnjo pomlad.“ — Od danes do jutri preteče le nekoliko ur časa; a od ene jeseni do bližnje pomladi preteče pa celo zimsko četrtletje. Kolik razloček je med obema navedenima rekoma!

V današnjih denarno-kritičnih časih treba je vsem stanovom, tako tudi kmetovalcu-poljedelcu, na vse strani resno premišljevati, kako si svoj gmotni položaj dobro, pošteno in stalno zboljšati, ter svojemu trudu in prizadevanju primernih dohodkov zagotoviti. Vsak skušeni poljedelec v mili domovini je iz lastne skušnje prepričan, da mu njegov velikanski trud pri obdelovanji polja dostikrat tudi pri dobro milih in ugodnih klimatičnih razmerah ne donaša onega dobička, katerega z vso gotovostjo pričakuje in kakoršni bi za svojo lastno in njemu v skrb izročenih eksistenco na vse strani za eno celo leto le deloma zadostoval. Vzrok temu iskati je pred vsem in v prvi vrsti edino le v tem, da se trudapolno poljsko delo in opravilo vselej o pravem času ne izvaja, ter navadno tudi le bolj površno (sicer ne ravno povsod) opravlja.

Na dobro zrahljani, čisti, snažni in prezračeni postelji se trudni človek dobro odpočije in za novo težavno delo okrepča; na trdem, umazanem in zaduhlem ležišči se trudni udje ne le nič ne odpočijejo, nego se temveč še bolj utrudijo, in človek še celó v takem položaji lahko (in to tudi pogostoma) nevarno oboli. Nekaj enacega veljá tudi o poljskih pridelkih, sosebno o jarih žitnih vrstah. Ako se za jaro setev pomladi le plitvo in površno zemlja orje, ne more se v tako prirejeni njivi žito dobro vkoreniniti; tako prirejena in slabo obdelana zemlja izsuši se tudi uže ob vsaki tudi le srednji suši popolnem, kar ima na obilno in bogato žetev najslabeje in vničevalne nasledke. Vsak poljedelec želi pa gotovo, da bi mu njegovo prizadevanje, delo, trud in grenjki pot kolikor možno veliko plačila dajalo in obilnih ter dobrih sadežev rodilo. In ravno pri obdelovanji njiv in polja se v povedanem obziru še skoraj splošno po naši mili domovini prav kardinalne napake in zeló pogubonosne razvajenosti nahajajo, kakoršne naj bi se brez odloga in skoraj popolnem za enkrat in za vselej odpravile.

Med našimi marljivimi poljedelci je še splošna, a zeló slaba podedovana navada, da za jaro (pomladansko) setev dotične njive in polja pomladi ravno pred setvijo gnojé in orjejo; oranje izvršuje se navadno s starim domačim lesenim oralom ali plugom, in to le prav plitvo in površno. Komu ni znano, kako trda so dostikrat strnišča — sosebno na stlačeni ilovnati zemlji — pomladanski čas za orati! Tu stari domači, navadno leseni plug, nikakor več ne zadostuje, ker se ž njim špehata in težka zemlja nikakor globoko preorati in dobro prerahljati ne more in ne dá. Marsikdo si domišljuje, da je svoje njive dobro obdelal, ako je taiste sè slabim lesenim plugom le privršno nekoliko razpraskal, v to razpraskano prst žitno seme posejal, katero je potem še nekoliko z brano zavlekel. Čudo pri takem obdelovanji zemlje ni prav nobeno, ako potem škodljivi plevel njivo tako preraste, da se skoraj ne pozná, kake vrste žito bilo je na-njo posejano. S takim delom poljedelec le sebi in Bogu dragi čas krade, ter svoje posestvo v pogubonosno brezdno tira.

Da se more prvo in poglavitno poljsko delo „oranje“ dobro, temeljito in globoko ter racijonalno izvršiti, skrbeti je poljedelcu pred vsem za dobra, krepka in praktična železna orala, kakoršna se tu in tam po domovini pri naprednih kmetovalcih uže sedaj nahajajo. S praktičnim oralom dá se vsakovrstna zemlja (izvzemši preveč kamnito) dobro in globoko preoravati. Njive za jaro setev odločene naj bi se ne pomladi ravno pred setvijo, nego temveč uže v prejšnji jeseni — pred zimo — globoko in dobro preoravale. Prislovica veli: „Pred zimo orano, na pol pognojeno“. To pravilo poznali so tudi uže naši stari pradedje, kateri so ga pa v svojo korist ravno tako malo dejansko uporabljevali, kakor ga tudi mi v sedanjem naprednem času v lastno škodo lahkomišljeno in splošno preziramo. Oglejmo si danes jedro tega prevažnega poljedelskega pravila nekoliko natančneje, da ga vendar enkrat v prid splošnega napredka tudi dejansko rabiti pričnemo in to kolikor preje, toliko bolje. (Konec prih.)

Narodno-gospodarske stvari.

Vojska pijančevanju!

(Konec.)

Ozrimo se po drugih deželah in moramo pripoznati, da so tam uže davno spazili pripomočke zoper prehudo pijančevanje in da se je to, kar so tam ukrenili, skazalo uže večkrat sijajno.

Na Francoskem, na pr. je od leta 1873. do 1881. zavoljo pijanosti bilo le za $^2/_5$ manj kaznovanih. Na Švedskem, kjer ne raste vino, kjer je mraz in megleno obnebje, je zdrknilo. število samomorov zarad pijanosti v letih 1855. do 1664. od 65 na 11.

V severni Ameriki, na Holandskem, v Belgiji, na Angleškem, Francoskem, Nemškem, v Švici, na Danskem, Švedskem, Ruskem, skoro povsod se giblje nekaj, kar kaže, da razen branečih in pritiskajočih pripomočkov je treba še delavnosti društev, ker ta je glavno kolo, da se v boji zoper pijančevanje kaj doseže, da mora postava in prostovoljno prizadevanje družbeno skupno in med seboj podpiraje se vporabiti sredstva vsake vrste, da se zavrè hudemu napredovanju alkoholizma (žganja), da se pa tam, kjer je uže, kolikor moč ustavi in ozdravijo nasledki.

Domovina naša je zdaj še brez take zavedne, dobro vravnane, krepke družbe, in vendar tako zahteva potrebnost.

Vsi, ki hočejo delati in pomagati, naj združijo se v zvezo, da bodo z besedo in dejanjem borili se proti zakletstvu pijančevanja, ki je objelo nekaj naših ljudi. Dajmo, napravimo

„avstrijsko zavezo zoper pijančevanje“!

Naloga take zaveze bila bi: vedno prodiranje in pogubne nasledke preobilnega vživanja alkoholnih pijač, posebno žganja, preganjati z vso mogočo silo.

Ni sicer verjetno, da bi se ob današnjih razmerah pri nas ta pijača mogla popolnem odpraviti, kakor unanja taka društva razglašajo; vendar bi bila naloga društva ta, da bi se preobilno vživanje zabranilo ali pa vsaj omejilo.

Ali bi se to ne moglo posrečiti društvu, če bi se pečalo z ljudmi, ki so temu vdani?

Ljudstvo bi se moralo podučevati o škodljivosti preobilnega vživanja alkohola s pismom in besedo, po zavodih, kjer bi se dobivale druge ogrevajoče, pa neškodljive pijače; prodaja žganih pijač bi se morala omejiti, napraviti se postaje, kjer bi se alkoholične pijače poskušale, če niso popačene itd. S tem bi se storilo veliko za sedanjost, več pa za prihodnost.

Kjer gre za splošni človeški blagor, mora vtihniti vsako nasprotstvo, izvirajoče iz raznih stanov itd.

Društvo se bo vstanovilo. Kdor hoče pristopiti in pripomoči osebno ali z denarjem, oglasi naj se pri: „Dr. Max Ritter v. Proskowetz“ Kwassitz na Českem ali pa: „Wien I. Universitätstrasse 3.“

Gospodarsko-podučne stvari.

Novi gospodarski stroji.

Spisal Ivanov Gabrovčan.

IV.

(Dalje.)

Omeniti moram še neko posebno zaslugo mlatilnice. Mlatiči so imeli grdo navado, da so se strupenega žganja le prevečkrat pošteno nalezli. Vedeli so dobro, kako škodljivo je žganje, pa varovati se ga niso hoteli. Ali prišlo je drugo vreme Pri mašini morajo biti ljudje popolnem trezni, sicer se ne dela odročno, in celó nevarno je za delavce. Vsak pameten gospodar toraj ni pustil piti žganja, temuč rajše jim je privoščil kupico dobrega vina, ki človeku oživlja žile, a ne moti pameti.

Črnivčev Jurij je bil eden od mnogih takih mlatičev, ki niso marali toliko za cepec, kot za pijačo. Ves nevoljen je šel gonit mašino k Posojniku, ker zdaj bo malo žganja, ko bo takoj vse omlačeno. No, zaslužil je še par krajcarjev, da jih je zmetal za žganje, a pogodil se je včasih tudi za samo pijačo. Težko si ga našel treznega na veliko soboto zjutraj. Ko je začel mlatilnico vrteti, se je pač takoj videlo, da pijancu noge ne morejo dati prave podpore. In res, kot bi trenil, vrglo ga je kolo daleč tje v slamo. To ga tako razjezi, da je pustil delo, ter odšel v bližnjo žganjarijo. Pozno proti večeru vračal se je k Posojniku. Uže iz daljave slišal se je njegov zamolkli glas. Kakor bi hotel zbadati Posojnika radi mlatilnice, zadrl je znano mlatiško:

„Pika poka pika pok,
Urno cepec izpod rok“,

čeravno Jurju ni cepec nikoli urno izpod rok letal. V nesrečo ni bilo Posojnika na podu. Jurij stopi na pod, opotekajoč se na stene, ter približa mašini, vtakne roko tam, kjer se meče snop v njo, ali mašina ne pozna šale, strašen krik prestrašil je vse ter jih z grozo navdal, kajti Jurjevo roko zgrabila je mašina. Ko bi je ne bili hitro ustavili, Jurij bi bil brez roke, ali pa še celó v nevarnosti za življenje. V neizrečeno srečo si je moral šteti, da mu je mlatilnica samo en prst odtrgala in na nekih mestih roko malo razpraskala. Ena nesreča, če tudi iz same neprevidnosti in pijanosti, bila je dovolj, da so se ljudje spametovali. Nobenega pijanca niso gospodarji več puščali na pod, iskali so rajše treznih in pametnih delavcev. Odkar se v Ž. z mašinami dela, se tudi žganje več ne pije, ali vsaj redko, in če vprašate tamošnje gospodarje za vzrok te spreobrnitve, vsak vam bo pripovedoval o Črnivčevem Jurji. Kolika je to sreča za gospodarje, delavce in sploh za celi kraj!

V.

Gotovo ste uže slišali kaj o upornih delavcih po velikih mestih. Da bo kaj enacega prišlo tudi gor na naše Sorško polje, o tem pač živ krst ni sanjal. Gonjači pri mlatilnici naveličali so se kmalu, goniti v eno mer ta čudna kolesa, kar je tudi res težavno delo. Lucijin čevljar, ki je ob času dolge mlatve zapustil kopita, šilo in smolo, spomnil se je pri mlatilnici zopet svojega rokodelstva, in odhajaje se je zadrl: „To je živinsko delo, ne pa človeško!“ Kdo bi bil pač takrat vedel, da se bodo te zabavljive besede vresničile. Vse bolj so se branili delavci mlatilnice. Prvo leto si jih še dobil, ker so nad mašino radi pasli svojo zvedavost. Ali drugo leto jih gospodarji niso mogli več za drag denar dobiti. Vsi kmetje so začeli mrmljati na Posojnika, češ, zdaj pomagaj nam in sebi, ki si te škatlje k nam privlekel. To se je našemu Posojniku uže preveč zdelo. Nekega dne je brskal po „Novicah“, pa kar na enkrat se mu zopet razvedri lice. Opazil je v nekem „Oglasniku“ vrtilo, ali po nemško „gepel“. To je priprava, s katero se vrti mlatilnica in slamoreznica z živinsko pomočjo. V to vrtilo se vpreže konj ali vol, in mašina boljše in odročnejše dela, kakor če ljudje gonijo. Ni minulo teden dni po tem, ko je pred Posojnikovim podom lepo rejena kobila stopala okoli vrtila. Na podu pa je bren-

čala mlatilnica ter mlatila, da se je Posojnik od samega veselja in zadovoljnosti ni mogel nagledati. Sosedje pa so bili rešeni novih skrbi, kajti sedaj so morali delavci ubogati. No, da ne bi kdo mislil, da se je revnim ljudém vsak zaslužek vzel, moram povedati, da so pridni ljudje tudi zdaj imeli dosti dela, a lenuhi so bili pa prej in so zdaj lenuhi ostali. Še le v srečo si morajo šteti delavci, da so jim novi stroji odvzeli toliko breme. Zdaj so se delavci bolj pečali z gojenjem živine, obdelovanjem polja in travnikov, in posebno skrb so obrnili gospodarji na sadno drevje, katero je bilo prej tako zanemarjeno. Posebna sreča pa je bila za ženske, da so odpravili cepce. Koliko so se mučile slabotne ženske prej pri mlatvi, pa vsaj drugače tudi ni moglo biti, ker je manjkalo ljudi. (Konec prih.)

Spomini

na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Ker je iz bližnjega trga „Piazza del Popolo“ odhajal vsako četrt ure „omnibus“ na kolodvor, podali smo se poslovit od prijaznega (tudi nemščine zmožnega) portirja na imenovani trg, zasedli ondi čakajoč voz, in zdajci odpeljali se z njim skoz ulico „Via Babnina“, čez španjski trg, memo Propagande, in skoz mnogo druzih cest. Jako drago mi je bilo, da nas je naš pot pripeljal še enkrat v bližavo preslavne bazilike „Marije Večje“ (S. Maria Maggiore), in da sem se od nje vsaj iz daljave še enkrat posloviti zamogel. Da je bila ta cerkev zlasti rajn. neumrljivemu papežu Piju IX. posebno priljubljena, omenil sem takrat, ko sem jo popisoval. To sem bil pa menda pozabil povedati, da so se oni (r. Pij namreč) vsako leto, dokler je vživala Cerkev v Rimu prostost, na sv. Večer o polnoči podajali tje k slovesni Božji službi. Blizu te bazilike zavije se ulica proti kolodvoru; le gredé bili smo tam, in našli ondi romarjev za odhod pripravljenih še toliko, da smo se vsaj v malem prestavljene čutili v čase ljudskega preseljevanja (Völkerwanderung). Zastopane smo videli razne noše in šege, čuli govoriti mnogovrstne jezike, vsak pa se je posebej in na svoj način, ali v duhu, ali pa bolj očitno, poslavljal od Rima. V tem smo si pa bili menda vsi edini, da ločitev ni bila nobenemu prijetna. Saj je skor vsak lahko sprevidel, da zapušča „Večno Mesto“, njegova prekrasna svetišča, preimenitne starine, palače, in milijone znamenitosti brž ko ne za vselej. Sicer prihaja rimsko romanje, kakor sploh marsikaj na svetu, vedno bolj v šego; ali silna oddaljenost, veliki stroški, pa popotne težave so zadržki, ki marsikaterega odvračujejo od tacega popotovanja. Le kaki veči in nenavadni zgodovinski dogodek, na pr., oprostenje sv. Očeta iz njih ječe; pridobitev njihovih prejšnjih lastnin in pravic; povrnitev kakega večega slovanskega naroda iz razkolništva v naročje sv. Cerkve ali kaj enacega dalo bi zopet povod za tako splošno slovansko romanje v Rim, kakor je bilo to, ki ga opisujejo pričujoči „Spomini“. Ko bi narodi za kaj tacega bolj goreče prosili in molili, kdo vé, da bi se ne spolnile njih želje! Saj pri Bogu ni nemogoča nobena reč.

Dolgo in dolgo smo čakali, predno se nam je dalo znamenje, da naj zasedemo za nas pripravljene vozove nalašnega (separatnega) vlaka. Storili smo radi uže to. Ali oni mi, ki smo se vozili v vagonih tretjega reda (katere sem bil opisal o svojem času bolj natančno), nismo si mogli misliti drugače, kakor da je storilo vodstvo italijanske železnice vse, otežiti nam vožnjo in prav noter do srca ogreniti nam spomin na našo navzočnost v Rimu. Natlačili so nas v vozove, kakor zelja v kad. In snaga, — bolje: nesnaga v vozovih, ta! ta! Komaj smo bili zasedli svoja mesta, uže smo začutili obilost taistih drobnih krvižejnih živalic, ki imajo od urnega skakanja svoje ime. Prtljage smo si morali zopet zložiti nekaj k nogam, nekaj pa v naročje, in poslednjo držati z rokami, da bi ne bila morda v kako nadlego vsaki nasprot sedeči osebi. In v takem položaji sojeno nam je bilo, voziti se celo noč in noter tje do Jakina (Ankone). Pa — to še ni bilo vse. Če bi se bili vsaj koj odpeljali naprej, imeli bi bili upanje, da bo tem prej naših neprijetnost konec. Al, minulo je četrt ure, drugi četrt, in menda še tudi tretji, vlak pa je stal nepremakljiv v kolodvoru, kakor kaka zamrznjena ladija kje tam gori na severnem zemeljskem pasu. In po drobno-hripavem glasu, ki je v eno mer kričal: „Nàpoli! Nàpoli! Nàpoli!“ sprevideli smo, da odhajal bo menda še večerni vlak na Neapel prej, kakor da nas odpravili bodo na pot proti Jakinu. Bog zna, koliko časa bi bilo trajalo še to; al zdaj pričel je gromovito kričat (po italijanski) nad kolodvorskem osobjem neki glas, ki se nam je dozdeval močno znan. Bil je naš rojak gospod stotnik vitez Zitterer, ki je bil z vso resnostjo vzel dotične načelnike na paragraf, ter ošteval jih zarad tacega zoprnega nagajanja in očividno hudovoljne mečkalosti prav po vojaški. In! — pomagalo je: kmalu zatem odpeljal nas je brzi hlapon ven v noč od srebro-blede mesečine osvitljeno.

Z Bogom! sveti Rim! bilo je naše kratko poslovilo!

Okoli polnoči dospeli smo na postajo Orte. Silna žeja nas je mučila; zapustil sem bil toraj ondi vagon, da bi bil dobil kaj pijače; al postajske zgradbe bile so zeló daleč; če bi bil pa z oddaljenjem od vlaka zgrešil še pravi vagon, potem bi bila noč in daljna vožnja še le neprijetna. S kondukterjem se tudi nisem mogel razumeti, koliko časa bomo ostali; za najbolje sem tedaj spoznal, da sem se koj žejen zopet podal nazaj v vagon. V urni vožnji drdrali smo zopet naprej; trudnost nam je za kako četrt ure siloma zatisnila spanja-željne oči; proti jutru pa je nastal tako občuten mraz, da so nam „plaidi“, na katerih smo prej vendar malo lože sedeli, zdaj zopet po drugi strani prav dobro služili. Ko je napočil jutranji zor, peljali smo se ravno skoz ozke in slabo-rodovitne soteske apeninskega gorovja. Prevozili smo mnogo tunelov, daljših in krajših; prišli pa tudi v divje-romantične, naravsko-lepe kraje, kjer bi bil človek rad veleval hlaponu, naj malo bolj počasi vozi, da bi se bila kaka stvar lože ogledala, ako bi se bil on brigal za to. Vtisnil sem si bil pa uže tje gredé več posamesnih krajev tako dobro v spomin, da sem se jih vedel še dobro spominjati. Bila pa nam je razmera vožnje v tem ugodna, da smo one kraje, katere smo bili v noči pred praznikom sv. Petra in Pavla prevozili v temi, zdaj videti zamogli pri svitu dneva.

Ko smo se pripeljali iz apeninskih dolin zopet na odprti svet, nahajali smo se v resnično rajskih planjavah. Polja in livade stale so v polnosti bogastva, ki ga zemlja rodi; toplo solnce obsevalo je vse s svojimi zlatimi žarki, in kamorkoli se je ozrlo oko, radovati se je zamoglo prelepega stvarjenja. Da, Italija! res si lepa, pravi zemeljski raj; le škoda, da te ljudje spreminjajo v vse kaj druzega, kakor kar bi bila lahko; in sicer tem bolj, ker te je mati-narava obogatela v resnici na prav zapravljiv način.

Med 9. in 10. uro pripeljali smo se bili na neko postajo, odkjer se je k levi daleč gor videlo veliko mesto. Morda je bila to Sinigaglia; vsaj po zemljevidu sem kaj tacega sodil. Popraševali smo se romarji eden druzega o tem; al nihče ni vedel pravega povedati;

kondukterji so bili pa tako le malo drugač, kakor mutasti. Kmalu naprej vgledali smo v daljavi mokre planote jadranskega morja; železnična tir zaobrnila se je, ko smo se pripeljali bliže, prek njegovih obalov k desni; v urni vožnji drčali smo naprej in kmalu dospeli v Jakin.

Ko smo ondi začeli zapuščati vozove, videl sem še le, da nas je bilo, kakor pri nas pravijo, kot listja in trave. Namenjeni smo bili zdaj koj za romanje naprej v Loretto. Kako vendar se bo to vršilo, pravili so eni tako, drugi zopet drugače. Poslednjič smo zvedeli, da bo na pr. čez dobro uro odhajal tje posebni (separatni) železnični vlak, in sicer le z vozovi 2. reda. V gostih trumah drenjali so se romarji k blagajnici, čakaje, kdaj se bodo pričeli oddajevati vozni listki; le predobro pa smo razvideli, da predno pridemo vsi na vrsto, odhajal bode vlak, in poslednjič celó ne pridemo v Loretto, po komur nas je pa vendar mnogo izmed Slovencev tako srčno hrepenelo. Zdaj pride k nam orglodelec Špik iz Goriškega. Umel je nekaj italijanščine. Povedal nam je, da je zunaj kolodvora neki fijaker, ki bi nas peljal rad z vozom v Loretto, ter zagotovljal nas, da vkljub temu, ker gre cesta bolj po gričih, ne bomo veliko pozneje tam, kakor bo dospel tje vlak; strošek pa da bo zdatno niži, kakor če se peljemo z železnico. Šli smo ven. Konjiči nam sicer niso bili všeč; al fijaker pravil je, da ima na domu boljše, katere hoče vpreči; govoril je medeno, kakor Italijani znajo, in res preslepil nas je, da smo mu šli na limanice, in pogodili se ž njim za vožnjo v Loretto in nazaj. Bilo nas je za dva voza, katera smo zdajci zasedli in odpeljali se. Ko nas je pripeljal na dom, vpregel je res druge konje, ki pa za las niso bili boljši memo prvih; zreli pa oboji vsaki čas za konjača. Kako zeló pa smo se opetnajstili, razvideli smo le prekmalo. Dokler je bila cesta ravna, je še nekaj šlo. Al kmalu zunaj Jakina pokazal se nam je visok klanjec, čez katerega pelja cesta, in ko pridemo v podnožje, prosi nas voznik potuhnjeno-prijazno, naj izstopimo raz voz, ker konji ne zamorejo voziti vkreber tolike teže. Kaj smo hoteli druzega, kot hočeš-nočeš ubogati? Saj smo previdéli, da bodo še prazne vozove z našo prtljago kljuse komaj zvlekle na vrh klanca. Upali smo vendar, kedar pridemo na višino, in bo peljala cesta unkraj zopet navzdol, bo šlo potem toliko bolj naglo. Prvo je bilo, ko smo dospeli k neki nasamni krčmi vrh klanca, da si je pričel fijaker ondi krpati svojo malovredno vozovo zavorco. Toda le malo si jo je bil zboljšal; tudi navzdol šlo je le počasi. Za Boga! djali smo, kdaj pridemo tako v Loretto! Daljni pot bil je raván, in konji storili so, kar so ravno storiti zamogli. Peljali smo se precéj dolgo po bolj samotni, pa dost prijazni dolini. Obdelana polja po obeh straném ceste kazala so nam, da ne morejo biti tudi daleč človeška stanovanja. Solnce pripekalo je tako zeló hudo, da bi se mislilo, da mora vse požgati s svojimi žarki; al vendar ni bilo na travi in sploh vseh poljskih pridelkih nič tacega zaznati; marveč je bilo vse tako lepo, živo-zeleno, čvrsto, plodno in bogatosadno, da smo se kar čudili. Živo so se nam silili v spomin časi, ko so ravno po tej cesti korakali sem ter tje naši slovenski fantje — vojaki; med njimi tudi dosti mojih osebnih prijateljev; oj! v taki daljavi od preljubljenega doma; v zemlji tako lepi, njim pa toliko sovražni.

(Dalje prihodnjič.)

Zabavne stvari.

Podoba.

Povést.

Ruski spisal N. V. Gogolj. Preložil L. G. Podgoričan.

(Dalje.)

II.

Množina kočij, drožek in kolesek je stala pred vhodom domu, ki so v njem očito prodajali posobje nekega tistih bogatih prijateljev umeteljnosti, v domu nje tistih ljubovnikov, kateri ves život sladko prospé pogrezneni v hladni večernik (zefir) in v milkost, kateri nedolžno slujó, da so mecenati in da prostodušno varujejo svojih milijonov, ki so jih nagromadili njih modri očetje, često pa tudi sami sè svojim nekdanjim trudom. Takih mecenatov, kar je znano, dandanes ni več, a naš devetnajsti vek je uže davno prelevil se v mrzko podobo bankirovo, ki se ziblje na svojih milijonih le v številkah, v njih podobah, napisanih na papir.

Dolga sobana je bila napolnjena stolpo najrazličnejših prišlecev, ki so bili prihiteli, kakor pleneče ptice na neogrneno truplo. Tu je bilo iz gostinnega *) in tudi iz kupčijskega dvora celó ladijevje ruskih kupcev v modrih nemških suknjah. Njih obrazov pogled in izraz je tù bil nekoliko trši, svobodnejši in ni kazal tiste zoprne postrežljivosti, ki se tako ponaša z njo ruski prodajalničar, kedar ima v svoji prodajalnici kupca pred seboj. Tù se niso uklanjali tako, ni jim bilo na mari to, če prav so v sobani bili mnogi aristokrati, pred katerimi bi bili kje drugje sè svojimi pokloni pometali prah, ki bi ga bili prinesli na svoji obuči. Tù so vêli se popolno neprisiljeno, ogledavali so knjige in obraze, hoteli so poznati pohišje, njega vrednost, in smélo so preplačevali ceno, ki so jo napovedavali grofovski cenilci. Tù je bilo mnogo neogibnih pohodcev očitih prodaj, bitij, ki so bila sklenila, da ne bodo zajutrikovala, temuč dražbe pohajala; aristokratični poznavalci, ki so verovali, da je njih dolžnost to, da ne zamudé nobene prilike, ter da množé svoje zbirke, in ki od dvanajste do ene ure niso imeli nikakoršnega drugega dela; naposled prečastni gospodje, katerih oblačilo in žepi so jako ubožni, kateri vsak dan brezi vsakoršne sebičnosti prihajajo — nekateri zato, da bi videli, kako se to ali to zvrší, kdo obljubi več, kdo menj, kdo kaj preplača, in po kom kaj ostane.

Mnogo obrazov je bilo razmetanih brezi vsakoršnega reda; med njimi so ležali kosi posobja in knjige s podpisom poprejšnjega lastnika, ki morda ni imel te hvalne zvedavosti, da bi bil pogledaval vá-nje. Kitajske vasí, stolom mramorove plošče, novo in staro pohišje z izkroženimi črtami, s krilatimi psi, sè sfinksi, z levjimi tacami, pozlačenimi in nepozlačenimi, z lestvenci, vse je bilo tista gromada in nič ni bilo v takem redu, v kakoršnem je po skladnicah. Vse je kazalo nekako zmes različnih umeteljnosti. Sploh je naše čutje navadno žalostno o pogledu na dražbo: o njej odseva nekaj mrliškemu sprevodu podobnega. Sobana, ki dražijo v njej, ta je vselej nekako temna; okna so zametana s pohišjem in z obrazi — in propuščajo malo svetlobe, tihota se razprostira vsem po obrazih in mrtvaški glas dražbenega klicarja, ki bíje s kladivcem, panihido **) popeva ubogim umeteljnostim, ki se tako čudovito shajajo.

*) Gostinni dvor je po ruskih mestih ime tistemu oddelku, kjer je polno vsakojakih prodajalnic; to je večno tržišče.

**) Mrtvaška Božja služba.

Dražba je bila v najlepšem razvitku. Cela tolpa radovednih ljudí je premeknila se ta trenotek in jako zgovorno je obravnavala nekaj. Z vseh straní so se razlegale besede: „rubelj, rubelj“ — in klicar ni utegnil zopet zaupiti nastavljene cene, ki je bila uže štirikrat veča od prve. Okrog stoječa tolpa se je pulila za neko podobo, ki ni mogla biti brezi vpliva na nikogar, če je le nekoliko pojma imel o živopisji. Umeteljnikovega čopiča izbornost se je očito kazala v vsem. Podoba je bila, to je bilo kazno, uže nekolikokrat popravljena in prenovljena; kazala je ogorelo obličje nekega Azijca v široki obleki in z nenavadnim, čudovitim izrazom na obrazi, najbolj pa so okrog stoječi pristotniki čudili se čudovito živim očem. Čim vernejše so gledali vá-nje, tem krepkejše se je zdelo, da strmé v vsakoga.

Ta čudna okolnost, ta nenavadni umeteljnostni „fokus“ je mamil skoro vseh pozornost. Uže je bilo od njega stopilo mnogo navzočnikov, zato ker se jim cena ni zdela primerna vrednosti. Ostala sta le dva znana aristokrata, ki sta čestila živopisje, nista hotela nikakor odnehati, da bi ne kupila čudne podobe. Razgrela sta se in gotovo bi bila ceno prignala neizmerno visoko, da ni nikdo izmed opazovalcev, ki so motrili obraz, vskliknil: „Dovoljujte, da na nekoliko časa končam vajin prepir; jaz imam morebiti več, nego vsak drug, pravice do te podobe“.

Le-te besede so ta trenotek vse opozorile ná-nj. To je bil petintrideseten človek, postavo je imel lepo in dolge črne kodre. Prijetno obličje, polno nekake jasne neskrbnosti, kazalo je dušo — ločeno od vseh mučečih svetskih težav; njega vnanjost ni javila nikakoršne prijazni šegam: vse je pričalo umeteljnika.

To je bil res umeteljnik B., ki je po lici poznalo ga mnogo navzočnikov. „Da-si vam bodo čudne zdele se moje besede“ — govoril je dalje, ko je bil opazil, da je ná-se opozoril vse prisotne, „če hočete zvedeti majhen dogodek, morda se preverite, da sem imel pravico, da sem izgovoril jih. Vse mi priča, da je to prav tista podoba, ki je iščem.“

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Deželni zbor kranjski.

Odsek za premembo volilnega reda za deželni zbor kranjski predlaga sledeči

Zakon

z . . dné . . . . . .

s katerim se prenarejajo nekatera določila volilnega reda za deželni zbor vojvodine kranjske.

Po nasvetu deželnega zbora Moje vojvodine Kranjske ukazujem tako:

Člen I.

Paragrafi 4., 8., 10., 11., 16., 22., 24., 26., 27., 28., 29., 30., 31., 32., 33., 34., 35., 36., 41., 42., 43., 44., 45., 46., 47., 48., 49., 50., 51., 52. in 53. deželno-zborskega volilnega reda s 25. februarija 1861. in zakon z 10. januarija 1867. l. (zak. in ukazni list za vojvodino Kranjsko št. 4), s katerim sta se prenaredila §§fa 13. in 15. deželnega volilnega reda, so v svoji zadnji besedi preklicani in glasiti se morajo tako:

§. 4.

Vsak v volilski razred mest in trgov uvrščeni kraj je ob enem volilni kraj.

V volilnih okrajih, ki so sestavljeni iz dveh ali več mest in trgov, je glavni volilni kraj tisti kraj, ki je v §fu 3. pri določevanji vsakega volilnega okraja prvi imenovan.

§. 8.

V volilnih okrajih, sestavljenih za volitev poslance v iz kmetskih občin, je volilni kraj tisti kraj, ki je v §fu 7. pri določevanji vsakega volilnega okraja prvi imenovan.

§. 10.

Volilno pravico v obče ima vsak samopravni avstrijski državljan moškega spôla, kateri je dopolnil 24. leto svojega življenja, ter ni izključen od volilne pravice (§. 18).

Samo v volilskem razredu vélikega posestva se med volilce štejejo tudi samopravne ženske, ki so dopolnile 24 let, ter niso izključene od volilne pravice.

§. 11.

Poslance iz volilskega razreda vélikega posestva volijo direktno posestniki tistih, v deželni deski vknjiženih posestev, katera plačujejo najmanj po sto gold. cesarskih realnih davkov na leto, od katerega zneska zemljarina (zemljiški davek) znaša najmanj štiri petine.

Med več soposestniki v deželni deski vknjiženega posestva, ki daje pravico voliti, sme voliti samo tisti izmed njih, kogar zato pooblastê.

Kdor poseduje dve ali več v deželni deski vknjiženih posestev, katerih letna dolžnost na cesarskih realnih davkih skupaj znaša najmanj sto gold. in od tega zneska zemljarina najmanj štiri petine, tisti ima tudi pravico voliti.

§. 13.

Poslance v §fu 3. naštetih mest in trgov volijo direktno vsi tisti občani, kateri imajo po posebnem občinskem štatutu ali po občinskem zakonu s 17. februarija 1866. pravico voliti občinski zastop mest in trgov, sestavljajočih eden volilni okraj, in kateri niso po §fu 18. deželno-zborskega volilnega reda izključeni od volilne pravice, in kateri

a) v občinah s tremi volilnimi razredi spadajo v prvi in drugi razred in kateri v tretjem razredu plačujejo najmanj po pet gold. cesarskega direktnega davka na leto;

b) v občinah, ki imajo manj ko tri volilne razrede, pa tisti po visokosti letnega cesarskega direktnega davka zvrščeni občinski volilci, ki plačujejo prvi dve tretjini vsega tega davka in razven teh tisti, ki plačujejo najmanj po pet gold. cesarskega direktnega davka na leto.

Tem je prištevati tudi častne meščane in vse tiste občane, kateri imajo po §fu 1., točki 2. občinskega volilnega reda te dežele volilno pravico brez ozira na to, plačujejo li davek ali ne.

§. 15.

Volilne može vsake občine volijo direktno vsi tisti občani, kateri imajo po občinskem zakonu s 17. februarija 1866. pravico voliti občinski zastop in kateri niso po §fu 18. deželno-zborskega volilnega reda izključeni od volilne pravice, in kateri

a) v občinah s tremi volilnimi razredi spadajo v prvi in drugi razred in kateri v tretjem razredu plačujejo najmanj po pet goldinarjev cesarskega direktnega davka na leto;

b) v občinah, ki imajo menj ko tri volilne razrede, pa tisti po visokosti letnega cesarskega direkt-

nega davka zvrščeni občinski volilci, ki plačujejo prve dve tretjini vsega tega davka in razven teh tisti, ki plačujejo najmanj po pet goldinarjev cesarskega direktnega davka na leto.

Tem je prištevati tudi častne meščane ali častne občane in vse tiste občane, ki imajo po §fu 1., točki 2. občinskega volilnega reda te dežele volilno pravico brez ozira na to, plačujejo li davek ali ne.

§. 16.

Vsak volilec sme svojo volilno pravico samo v enem volilnem okraji in praviloma samo osobno zvrševati.

Po izimku smejo volilci iz volilskega razreda velikega posestva po pooblaščencih voliti. Ženske svojo volilno pravico zvršujejo samo po pooblaščencih.

Pooblaščenec mora imeti volilno pravico v tem volilskem razredu ter sme samo enega volilca zastopati.

Pooblastilo za zvrševanje volilne pravice v volilskem razredu velikega posestva se mora glasiti na zvrševanje volilne pravice v tem volilskem razredu ter mora imenovati volitev, za katero se daje.

Zunaj vojvodine Kranjske izdana pooblastila in preklici pooblastil morajo biti pravilno poverjeni.

Kdor ima pravico voliti v volilskem razredu velikega posestva, ne sme voliti v nobenem volilnem okraji drugih dveh volilskih razredov, in kdor ima pravico voliti v volilnem okraji v §. 3. naštetih mest in trgov, ne sme voliti v nobeni kmetski občini.

Ako je volilec volilskih razredov mest in trgov ter kmetskih občin član več občin, tedaj zvršuje svojo volilno pravico samo v občini svojega rednega stanovišča.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Gorice 15. okt. (Izv. dopis.) Včeraj je bil novi goriški knez in nadškof dr. Alojzij Matija Zorn slovesno vmeščen. Vreme je bilo 6. t. m. pri nadškofovem dohodu in včeraj jako ugodno in krasno. Kakor včeraj, bilo je tudi pri dohodu goriško mesto praznično preoblečeno po onih ulicah in prostorih, kodar se je peljal novi viši naš pastir. Ljudstva se je zbralo ob cestah in ulicah 6. in 14. oktobra v obili meri; pomnožilo pa se je na tisoče pri včerajšnjem vmeščenji. Sosebno iz vipavske doline, pa tudi iz gôr so prišle velike množice udeležit se včerajšnje svečanosti. Tržaški škof dr. Glavina je bil došel uže v petek z namenom, da je v soboto zjutraj kot pooblaščenec podelil nadškofu palij. Enako je došel poprej tudi namestnik Depretis. Iz Ljubljane sta bila prišla 2 kanonika (Urbas in Klofutar), iz Trsta tudi 2. Kakor ljudstvo, vdeležila se je tudi duhovščina slovesnega dne od vseh strani. Včeraj ob 9. uri zjutraj začela se je procesija pomikati iz semeniške cerkve mimo škofove palače čez Travnik skoz Raštelj v véliko cerkev. Šolska mladina vseh vrst in celega mesta z učiteljstvom je šla v dolgem sprevodu. V prvostolnici se je prebralo najprej cesarjevo nemško in potem papeževo daljše latinsko pismo o potrditvi nadškofa. Na to nagovori prošt dr. Valussi nadškofa latinski, in poslednji se zahvali se ve da v istem jeziku. Ko se duhovniki in redovniki pojedini poklonijo novemu vladiki, začne velika maša, peta od nadškofa. Ljudstvo se je silno nagnjetlo po cerkvi, večidel pa je potrpežljivo čakalo po ulici, da so gledali, ko se je knez-nadškof prvič praznično peljal v svojo rezidenco. Parado so delali danes tudi veteranci z godbo, ki so šli z zastavo skozi mesto. Popoludne je začela ob 4½ uri v véliki dvorani na Travniku veselica našega bralnega in podpornega društva, ki jo je z govorom, petjem, deklamacijo in veteransko godbo, toraj s prav velikim vsporedom priredilo na čast novemu nadškofu. Sešlo se je obilo občinstva, tudi s kmetov in izmed duhovščine slovenske. Nekaj enakega, godbo in govore so imeli tudi v tukajšnji „katoliški družbi“, in to akademijo je počastil tudi naš nadškof s škofom tržaškim, ki sta ostala pri slovesnosti do konca, t. j. od 6—8½ ure zvečer. Naj omenim, da je bil en govor tukaj tudi slovenski. Ko sta se škofa zopet vrnila, pričakovala je z veliko lampijoni ju na dvorišči nadškofijske palače velika množica iz omenjenega bralnega in podpornega društva, h kateri se je pridružilo v naglici tudi veliko meščanov. V tem, ko je šla deputacija društvena poklonit se nadškofu, kateri je odgovoril prav ljubeznjivo, so tekmovali pevci in godba, kako bi se v izvrševanji raznih komadov prekosili. Razumeti je, da so bili društveniki navdušeni tudi za živioklice.

Mestna godba je svirala pa v soboto večer pred nadškofijskim sedežem. Ob tej priliki sta izšla tudi poslednja lista „Soče“ in „L' Eco del Litorale“ v praznični obliki s primernim in navdušenim berilom, oziroma pesmami. Profesorji centralnega semenišča so izdali na lepi poli eno stran teksta v lepi latinski prozi. Sosebno pa jo je pogodil znan pisatelj, ob tej priliki skrit pod imenom „Porticulus Marianus“, jo je, pravim, zares zadel s sonetom, posvečenim nadškofu Alojziju v slovenskem, nemškem in laškem (furlanskem) jeziku. Oblika je krasna, kakor je misel srečna in lepa, ki govori o „pohlevni“ Ipavi in „deroči“ Soči ter sklepa z apostrofo na novega nadškofa tako-le: „Glej, **Tebe**, Knez, Ipava je dojila, Z modrostjo pa je Soča **Te** pojila: Bod' oče mil in krepek domovini!“

Tako so slavili novega nadškofa po vsem na razne strani in primerno. V svoji pohlevnosti ne mara za blišč; gotovo pa ga je veselila zunanjost tam, kjer je bil prepričan, da je tudi notranjost v soglasji. Iz preteklosti mnogo pozna naše razmere; bodočnost ga pa tudi poduči, kje so mu srca zares udana. V svojem pastirskem listu, ki ga je izdal za 14. dan oktobra, tedaj kot „dan shoda v prvostolnico“, se obrača naš vladika do ljudstva, duhovščine in uradnikov, brez razločka na narodnostne razlike naše dežele. Naj se mu posreči, da bi bile, kakor smo rekli uže pri njegovem odhodu v Istro, vse stranke in narodnosti zadovoljne. Saj razmere so tudi gledé na više pastirstvo v Istri in na Goriškem bistveno enake, in se po največ razlikujejo po kolikosti. „Bod' oče **mil in krepek** domovini!“ je tudi naša najiskreneja želja.

Prem 14. okt. — „Novice“ so v svojem listu štev. 41. dne 10. t. m. prinesle članek: „Spravljajte sadne peške“, katerega naj bi si vsakdo dobro zapomnil in se po njem ravnal, sosebno pa še učitelji ljudskih šol. Ravno ti imajo sè svojo mladino najlepšo in najboljšo priliko v krajih, kjer in pa kedar sadje obrodí, si veliko sadnih pešek pribrati, ter jih potem splošno-koristni stvari dejansko vporabiti. Mladini naj se le prav toplo priporoča, da, kedar jabolka, hruške in drugo sadje povživa, naj pešek in koščic nikdar lahkomišljeno proč ne meče, nego naj jih skrbno spravlja in učitelju slednji dan sproti v šolo donaša, katere on potem pravilno shranjuje. Iz lastnega prepričanja trdim, da tako prekoristno delo mladina prav rada, vestno in z veseljem opravlja. Lansko leto pribral bil sem si sam med počitnicami nekoliko pešek, a mladina bila mi jih je do novega leta malo po malem v šolo toliko nanesla, da sem jih mogel večim šolam za setev na šolske vrte po nekoliko dekagramov odstopiti, ter vsakemu dečku ponavljavne šole in onim viših dveh oddelkov vsakdanje

šole je po nekoliko ostalo, da sem jih za setev na šolskem vrtu zadosta imel. Sejali smo jih dné 14. svečana t. l.; obnesle so se prav izvrstno.

Iz preševine sadnega mošta se pa peške najhitreje in najložeje tako-le nabirajo: Preševina se najpreje dobro razdrobi in raztolče (zrahlja); potem se na redki rajti preseje, da se debeli sadni ostanki od pešek ločijo. Peške in drobni sadni ostanki, kar se je skoz rajto presejalo, prerešetati mora se potem še na redkem (bobovem) rešetu, skoz katerega peške in pa manjša drobnija lahko gré; tako ločijo se zopet od pešek srednjedebeli sadni ostanki popolnoma. Sedaj vzame se pa gosto žitno rešeto, ter se oni presejanec, kar se ga je dobilo z bobovem rešetom, še enkrat dobro preseje, na katerem ostanejo peške in pa oni peškam enako debeli in tudi debelejši sadni deli preševine. Vsa drobnjava, katere je navadno za dobro polovico in tudi še več, se skozi žitno rešeto od pešek prav dobro loči, a kar je pa na žitnem rešetu ostalo, se pa z roko izbere, to je peške posebej in sadni ostanki preševine posebej. Ako učitelj sadno preševino sam tako prerešeta ali pa drugemu prerešetat dá, zbere mu zadnji ostanek njeni žitnega rešeta šolska mladina prav kmalu in dobro; le vsakemu šolskemu otroku se dá dobro „perišče“ te peškinate in prešate zmesi na dom, pa ti drugi dan same odbrane peške v šolo nazaj prinese. Te naj se potem v čisti vodi dobro speró in osnažijo ter tako prazne od kaljivih ločijo, potem naj se v senci na zraku posušé in v vrečice spravijo. Take vrečice naj se potem obesijo na suh in zračni kraj (najbolje pod strop), da ne splesnijo in da jih škodljive miši ne pokončajo. Ako se tako pridobljene sadne peške zgodaj pomladi (bolje pozimi) sejejo, da v zemlji zmrznejo, ozelené uže v isti pomladi, drugače (ob prepozni setvi) pa ne. Na zdravje vsem domačim sadjerejcem! M. Rant.

Iz spodnje Idrije 14. oktobra. — Večkrat beremo v „Novicah“, kako da se semnji v Ljubljani ali v kakem drugem kraji ponašajo. Tudi do naše županije je prišel ukaz od sl. c. kr. okrajnega glavarstva iz Logatca, da smo morali vsako žival, katera je v somenj prignana bila, v poslani nam formular vpisati in od semnja izkaz prignane živine nazaj poslati.

Prignali so bili v somenj v spodnji Idriji dne 8. oktobra t. l. volov 162 glav, krav 146, telet 32, 1 kozo in 1 ovco. Prignali so iz poljanskega in žirovskega okraja 63 volov, 3 bike, 52 krav, 12 telet in 1 ovco; iz tominskega okraja 67 volov, 2 bika, 50 krav, 12 telet; iz Vojsk, Karnic in iz Kanomlje 20 volov, 2 bika, 27 krav, 7 telet, in iz Idrije, Čekavnika, Dolov in Godoviča 12 volov, 17 krav, 1 tele in 1 kozo.

Največ kupcev je prišlo v naš somenj iz Vipave, tudi nekaj od goriškega okraja. Pokupili so boljše krave in lepše in debelejše vole. Pa tako lepih volov ali krav ni bilo nič, kakoršne sem videl dne 12. julija t. l. v razstavi v Ljubljani.

Prav radi bi bili v spodnji Idriji privoljenje za še dva nova somnja dobili, enega na spomlad na praznik sv. Jederti 17. marca, enega pa na praznik obiskovanja Marije Device 2. julija. Za te somnje smo uže dvakrat prošnje vložili, pa so nam jih naši bližnji župani odbili, če bi jim prav nič to ne škodovalo, ampak bolj na korist bilo. Pa sedaj so boljši časi in župani, zna biti, da nas ne bodo več sovražili, ampak nam še pomagali, da napravimo 2 zgoraj imenovana somnja.

B. L.

Logatec 16. okt. — V nedeljo 14. t. m. ob ½12. dopoludne so vzprejeli v dvorani bivališča c. k. okrajnega glavarja gosp. Ivana Mahkota znamenja Najvišjega odlikovanja: zlati križec s krono starašina županov okraja logaškega, gospod Matija Milavec, župan v Gorenjem Logatci, in gosp. Adolf Mulley, župan in c. kr. poštar v Dolenjem Logatci ter srebrni križec s krono gosp. Pavel Gruden, načelnik cestnega odbora v Idriji. O tej priliki zbrala se je vsa inteligenca logaška obojega spola in oba občinska odbora v uže imenovani dvorani ter razpostavila se v okrog, med tem, ko so gospodje odlikovalci zavzeli prostor v središči ter pričakovali gospoda glavarja. Ko ta pride, vstopi se vis-à-vis odlikovalcem pred podobo Nj. Veličanstva ter označuje v lepem, zrnatem govoru zasluge slehernega, izlasti gosp. Milavca, ki županuje vspešno uže celih 33 let; na to spominja se priljubljenega presvitlega vladarja ter zaključi govor z navdušeno trikratno slavo, katero ponavljajo vsi navzoči in potrjuje mogočni grom topičev na Tabru.

Sedaj pristopi gospod glavar k odlikovalcem ter pripne jim na domoljubne prsi znamenja Najvišega odlikovanja. Ginjenega srca prosijo ga takoj ti, da blagovoli sporočiti njihovo najtoplejšo zahvalo na najviše mesto. Ko gosp. glavar obljubi in jih uveri, da vzprejme srcem radostnim častno nalogo, čestita jim k visokemu odlikovanju in za njim vsi navzoči, želeč, da bi uživali mnoga leta podeljeno čast in kakor dosle neumorno in vspešno delovali na blagost svojih soobčanov.

Iz Ljubljane. (*Deželni zbor kranjski*) zboroval je včeraj, zboruje danes, in kakor zdaj kaže, zboroval bode še vse dni tega tedna v nadi, soboto končati letošnje zborovanje. — Včeraj in danes obravnava se prenaredba deželnega volilnega reda, katerega se vdeležujete obe stranki zbornice; en del predloženega načrta podajamo bralcem svojim na drugem mestu. — Iz zadnjih sej zbora omenjamo med drugim danes zarad pičlega prostora samo poročila o izterjevanji davkov in o eksekutorjih. Poročevalec baron Apfaltrern naglašal je v obširnem poročilu in z besedo hude ojstrosti iztirjavanja. Govorili so o tej zadevi tudi poslanci Svetec, Krsnik, dr. Poklukar in dr. Šterbenc. Dostavljaje vsak iz svojih skušenj še nekaj dodatkov k opravičenim tožbam davkoplačevalcev. Dr. Poklukar pa je posebno gledé plačilnega obroka 15. maja objavil popolno soglasje poslancev vseh deželá v davkovskem odseku državnega zbora, v katerem se je ta stvar razgovarjala, ne da bi bila dana prilika, o tej zadevi sklepati. — V konečnem govoru pa se je Apfaltrernu zljubilo, še bolj udrihati po državnih poslancih kranjskih prav po „hofmajstersko“, rekši, da lovijo ideale, ne da bi se brigali za materijalna vprašanja dežele. — Na to pa se je tudi dr. Poklukar zopet oglasil in je ostro in odločno zavrnil visokonosno natolcevanje Apfaltrernovo naglašaje posebno, da se Apfaltrernova stranka nikdar toliko in s tolikim vspehom ni brigala za materijalna vprašanja, kakor se peča sedanja večina državnega zbora in v nji večina kranjskih poslancev. — Ideali Apfaltrernovih pajdašev bili so se ve da drugačni, prašati je o tem treba le kmeta in obrtnika in odgovor bo dobil Apfaltrern dosti odločen, akoravno morebiti ne tak, da bi mu bil všeč; zavrniti pa se mora enkrat za vselej nepristojno in puhlo kritikovanje delovanja narodnih poslancev, za katero nasprotni govornik nima ne pravega vzroka in ne pravice.

V današnji seji sprejel se je predlog odseka za prenaredbo volilnega reda v drugem branji brez sprememb in brez razgovora. Premenil je samo odsek vsled sklepa sprejetega v včerajšnji seji deželnega zbora gledé tega, da se je namestil §. 40. starega volilnega reda s §. 36 volilnega reda za državni zbor in se ta §. primerno uvrstil v načrt postave odsekove. — Tretje branje te postave vršiti se ima jutri. Daljne točke dnevnega reda

so: Utemeljevanje samostalnega dr. Samec-a gledé povikšanja taks za ženitovske oglasnice in naklade 100% na točenje žganja. Potem pa še poročilo o §. 5 in 6. letnega poročila.

— (*Okrajne ceste na Kranjskem.*) Članka pod tem naslovom pričetega zarad prepičlega prostora ni bilo mogoče nadaljevati danes, omenjamo pa toliko, da številke v zadnjih „Novicah“ po poročilu državnega odbora posnete tabele so le deloma zanesljive, pri nekaterih okrajih pa se celó pogrešajo v nekaterih oddelkih zato, ker bojé deželnemu odboru niso bile doposlane od posamesnih cestnih odborov. Prihodnjič obširneje o tej zadevi.

— (*Okrajni glavar okolice ljubljanske Avg. pl. Wurzbach*) imenovan je na mesto vpokojenega svetovalca pl. Fladunga za svetovalca c. k. deželne vlade kranjske.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Zadnje dni bival je tukaj kralj grški Oton. Cesar podal se je po poprej razglašenem programu v Szegedin na Ogersko.

— Umrl je preteklo nedeljo popoludne tukaj vrednik „Tribüne“ Skrejšovski, svoj čas vrednik „Politike“ v Pragi, odličen časnikar in goreč zagovornik avtonomistične stranke in pa narodne enakopravnosti v naši državi. Bolehal je nad leto; toda bolan bil je le malo časa. Rajnki zapustil je sedmero otrok in vdovo. Vredništvo „Tribüne“ naznanja, da bode izhajal ta časnik tudi še dalje. Srbski minister unanjih zadev Bogičević ostane še teden dni na Dunaji in se po izvršenih opravkih s soprogo svojo vrne v Beligrad.

— O začetku zborovanja državnega zbora čuje se noveji čas, da se ima pričeti uže dne 20. novembra, toda se pred Božičem ne bode vzelo v obravnavo nič druzega kakor postava zadevajoča začasni budget, in to posebno zato, ker je v novem poslopji državnega zbora še marsikaj dodelati.

Iz Trsta. — Preteklo soboto začelo se je zborovanje tržaškega deželnega zbora. Delovanje kaže se za zdaj izključno gospodarsko. Proračun tamošnjega zemljišno-odveznega zaklada kaže več tisoč goldinarjev.

Zagreb. — Včeraj ob 9. uri zjutraj bili so na poslopji finančnega vodstva in v gornjem mestu obešeni ogerski grbi z dvojezičnimi opisi sneti in na mesto njih obešeni grbi brez opisov. To delo izvršil je vladni komisar Herovič v navzočnosti kompanije vojakov in vojaške godbe.

Prav zanimiva je izjava prejšnjega bana Hrvatske grofa Pejačevića v „Pester Lloydu“. V tej izjavi trdi grof Pejačević, da še njemu o razobešanji dvojezičnih grbov minister Szapary ni zdaj naznanil ničesar razun pred dvemi leti, pa takrat, da je odločno odsvetoval ta korak. Zdaj pa je finančni vodja David brez vsakega naznanila do njega koj tisti dan obesil grbe, ko je on odpotoval iz Zagreba, in ravno tako je finančni vodja David brez vednosti banove vpeljal nepostavne dvojezične pečate.

Ogersko. — Deželni zbor sprejel je z nepričakovano veliko večino predlog vladin gledé Hrvatske. — Padale so od strani opozicije zeló ojstre besede zoper vlado o njenem postopanji zoper Hrvatsko, toda opozicija je poleg graje dogodeb na Hrvatskem očitala vladi, da je s svojim premehkim in neprevdarjeno poskušenim ravnanjem veljavi državne oblasti le škodovala, trdila pa je tudi, da so zahteve Hrvatov povsem neopravičene. — Sprejem cesarjev v Szegedinu in svečanosti tamošnje so bile sijajne.

Nemška. — O navzočosti španjskega kralja na Nemškem naznanjajo zdaj časniki, da Nemška in Španjska zdaj niste sklenili nikakoršne zveze. — Te izjave imajo očividen namen pomiriti razburjeno Francosko.

Francoska. — Po odstopu vojnega ministra Thibaudin-a nastala je v radikalnih okrajih velika agitacija za njega oziroma za radikalno sovraštvo njegovo zoper Nemčijo. To je imel priliko čuti ministerski predsednik Ferrý pri svojem zadnjem popotovanji. — Sicer pa se je vsled premembe ministerstva na Španjskem Francoska uže zeló pomirila, ker novo španjsko ministerstvo izreklo se je v svojem programu odločno zoper zvezo z Nemško in to izrekoma zato, ker bi Španjski taka zveza nakopala po pravici nasprotstvo Francoske.

Laška. — Videti je, da se je po prizadevanji držav, ki Francoski niso prijazne, na dnevni red spravilo vprašanje, katero bi moglo sprožiti poojstreno nasprotstvo, ali celó vojne korake zoper Francosko, namreč neutraliteta Savoje. Leta 1815. ste se namreč v dogovorih dunajskih provinc Chablais in Faucigny, kakor tudi druga Savojska na severni strani Ugine izrekli za tako neutralne dežele kakor vsa Švicarska, taka, da bi bil za slučaj vojske kralj sardinski kot gospodar Savoje vezan, svojo vojsko iz omenjenih provinc umakniti in samo Švica bi imela pravico, z vojsko zasesti jih. Ko je Francoska Savojo vzela v posest, protestirala je Švica zoper to prilastenje in je zahtevala, da naj se ali združite imenovani provinci s Švico ali pa da naj ostanete neutralni. Napoleon III. si je vendar-le znal to deželo prilastiti, pa v odstopni dogodbi določilo se je izrekoma, da kralj sardinski one kraje le z onimi pogoji odstopi Francoski, pod katerimi jih je imel v posesti sam in da cesar francoski obljubi, se gledé tega dogovoriti z merodajnimi velevlasti. Napoleon te obljube ni spolnil, toda v tem ni veljave zgubila pogodba dunajska. Današnja francoska vlada je pa blizo meje kantona bernskega na gori Vuache napravila vojaško cesto in namerava neki na gori napraviti trdnjavo. Vsled tega sklenila je Švica poslati francoski vladi pisanje, v katerem se ima izraziti mišljenje Švice o neutraliteti teh krajev in se zahtevati pojasnila o naredbah Francoske na teh krajih. — Čuje se iz zanesljivih virov, da gledé tega vprašanja stojí Laška odločno na strani Švice in da bode odločno postopala zabraniti nakane vlade francoske in se potegniti za neutraliteto Savoje, kakor je bila zagotovljena leta 1815.

Žitna cena

v Ljubljani 13. oktobra 1883.

Hektoliter: pšenice domače 8 gold. 12 kr. — banaške 8 gold. 87 kr. — turšice 5 gold. 60 kr. — soršice 6 gold. 74 kr. — rži 5 gold. 20 kr. — ječmena 4 gold. 23 kr. — prosa 5 gold. 4 kr. — ajde 4 gold. 87 kr. — ovsa 2 gold. 76 kr. — Krompir 2 gold. 68 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: **Alojzij Majer.** — Tisk in založba: **J. Blaznikovi nasledniki** v Ljubljani.